

DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

Ankara, 2014

1. GİRİŞ

Dinlerin ortak özelliklerinden biri kendilerine has mûsikîlerinin olmasıdır. İslamiyet de diğer bütün dinler gibi mûsikîye önem vermiştir. İslam'la tanışan toplumlar ise kendi mûsikîlerini İslam potası içerisinde eriterek onu geliştirmişlerdir. İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilikte mûsikî, kimi zaman kutsal kitabı tebliğ aracı olarak, kimi zaman ibadet esnasında, kimi zaman da ibadete davet aracı olarak kullanılmıştır. Burada mûsikîden kastımız illâ enstrümanla yapılan mûsikî değildir. Ahenkli çıkan bir insan sesi de mûsikîdir. Bu bağlamda en doğal enstrüman, insan sesidir. Bu sesi eğitmek ise aynen bir enstrüman kullanmayı öğrenmek gibi zaman ve emek ister.

Mûsikî hayatın her noktasında bizimle beraberdir. Doğduğumuzda kulağımıza okunan ezanla başlar zannedilse de bugünün bilim adamlarına göre mûsikî anne karnında başlar. Sûfilere göre ise zaten kalp atışları bir ritimdir ve o atmaya başladığı an mûsikî de başlamış demektir.

İbn Sina'nın tanımıyla mûsikî, birbirleriyle uyumlu olup olmamaları yönünden sesleri ve bu sesler arasına giren zaman sürelerini, bir melodinin nasıl kompoze edildiğinin bilinmesi amacıyla araştıran matematiksel bir ilimdir.

Seslerin bir sanat çerçevesi içerisinde sunulması demek olan mûsikînin en yaygın tarifi ise şöyledir: Mûsikî bir duygu, düşünce veya bir olayı anlatmak gayesiyle ölçülü ve ahenkli seslerin belli bir sanat anlayışı içerisinde, ritimli veya ritimsiz olarak estetik bir şekilde bir araya getirilme sanatıdır.

Eğitimin gayesi, sadece belirli bilgilerin öğretilmesi olmayıp öğrencilerin ilgi ve istidatları ölçüsünde kabiliyetlerinin keşfedilmesi ve geliştirilmesidir. Hem mesleğe hem de yüksek öğrenime öğrenci yetiştiren imam hatip liselerinde mûsikîye ilgisi ve kabiliyeti olan öğrencilerin keşfedilip yönlendirilmesinde dinî mûsikînin ayrı bir yeri vardır. Kur'an-ı Kerim'i güzel okumak ve cami mûsikîsi içerisinde ifade edilen ilahi, kaside ve mevlit bahirlerinin okunması iyi bir ses terbiyesi ve mûsikî eğitimi almak ile mümkündür. Milletimiz, dinî mûsikîde kendine özgü bir anlayış geliştirmiş, gerek Kur'an kıraatinde gerekse şiirlerin bestelenmesinde önemli bir çığır açmıştır. Başta Yunus Emre olmak üzere meşhur mutasavvıflara ait güfteler "ilahî" adıyla bestelenmiş ve dinleyenlerin gönlünü coşturan eserler icra edilmiştir. Dinî mûsikî dersleri mûsikîde icra edilen bu eserlerin bilinmesi, kullanılan enstrümanların tanınması açısından önemli bir yere sahiptir.

2. GENEL AMAÇLAR

Dinî mûsikî dersini alan öğrenciler;

1. Mûsikî bilgisinin Kur'an-ı Kerim'i güzel okumaya dair önemini ve gerekliliğini kavrarlar,
2. Mûsikînin tanımını, önemini ve gerekliliğini ayet ve hadislerle İslam dini içerisindeki yerini kavrar,
3. Günümüzde kullanılan ve unutilan dinî mûsikî formları hakkında bilgi edinir,
4. Mûsikînin tarihi süreci hakkında bilgi edinir,
5. İslam ülkelerindeki ilk mûsikîşinaslar, bestekârlar, güftekarlar ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur,
6. Makamları tanır ve Kur'an üzerinde uygulamasını yapmayı öğrenir,

7. Dinî mûsikî makamlarına göre ilahiler ve kamet okunuşları hakkında bilgi kazanır,
8. Temel mûsikî enstrümanlarını tanır ve kullanım noktasında istekli olur,
9. Ritim sazlar hakkında bilgi sahibi olur,

3. PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN İLKE VE AÇIKLAMALAR

1. Dinî mûsikî dersinin ünitelerinin her birine bir “makam” ve “saz” konu edilmiştir. Üniteler işlenirken bahsedilen sazlar tanıtılmalı ve “makam”ın icrası gerçekleştirilmelidir.
2. Dinî mûsikî alanı; mûsikî kültürü, mûsikî algısı ve bilgilenme, dinleme, söyleme-çalma-uygulama alanlarından oluşan bir alandır. Bu çerçevede öğretmen, her alana ilişkin öğrenciye yönelik etkinlikler yaptırmalı, her alana kazanımlar doğrultusunda eşit önem ve zaman vermelidir.
3. Öğretmen; öğrenme-öğretme sürecinde çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ve ön bilgilerini dikkate almalıdır.
4. Öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerine göre farklılık arz eden sınıflarda öğretmen, program uygulamalarında seviyeye göre çeşitlendirmeler yaparak tüm öğrencilerin kendi yeteneksel kapasitesine göre bir gelişim göstermesine olanak tanımalıdır.
5. Ders içi ve dersler arası ilişkilendirmeler mutlaka yapılmalı, özellikle Kur’an-ı Kerim dersi ve öğretmeni ile koordineli bir şekilde ders içi ve ders dışı etkinlikler düzenlenmelidir.
6. Öğretmen, derse ilişkin konuları sevdirmeli; öğrencilerin besteci ve yorumcuların biyografilerini incelemelerini, konser etkinliklerine, okul içi ve okullar arası yapılan yarışmalara katılmalarını ve görev almalarını teşvik etmelidir.
7. Uygulama örneği olan kazanımlarda mümkünse sınıfa uygulama için yetkin kişi davetleri yapılabilir.

4. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretimin önemli bir parçasıdır. Eğitimde, programların istenilen başarıyı gösterip göstermediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, ölçme ve değerlendirme yoluyla tespit edilir.

Dinî mûsikî dersine yönelik ölçme ve değerlendirme faaliyetleri, süreç odaklı ve ürün odaklı olarak yürütülebilir. Bu derste süreç ve uygulamalar önemsenmelidir. Öğretmen sürecin değerlendirmesini yaparken kendine, durumlara, ortama, ilgi ve ihtiyaçlara uygun ölçme yöntem ve teknikleri geliştirebilir.

Dinî mûsikî dersinde ölçme ve değerlendirme süreci, öğrenci merkezli ele alınır. Öğrencilerin gelişim süreci, edindiği kazanımların birbirinden farklı olabileceği göz önünde bulundurulmalı, süreç ve sonuçtaki düzeylerinin farklılık gösterebileceği dikkate alınmalıdır. Bu nedenle ölçme ve değerlendirme sürecinde her öğrenci kendi başlangıç ve gelişim düzeylerine göre değerlendirilmelidir. Bu ölçme ve değerlendirme süreci öğrencinin kendi eğilimlerini, becerilerini, yatkınlıklarını keşfetmesine olanak sağlar.

Dinî mûsikî dersine kullanılacak ölçme değerlendirme etkinlikleri;

1. Amaç ve kazanımlarla uyumlu olmalı,
2. Öğrenme-öğretme süreciyle bütünlük (süreci değerlendirme) arz etmeli,
3. Öğrenim süreci sonunda kazanılması planlanan yeterlikler, bilgi, beceri ve tutumları ölçmeli,
4. Öz değerlendirmeye imkân tanımalı,
5. Öğrencilerin bireysel gelişimlerini izleyebilecek (Performans görevleri, projeler, portfolyo, dereceli puanlama anahtarı (rubric), kontrol listesi, öz ve akran değerlendirme formları ve gözlem formu gibi) uygun ölçme araçları kullanılmalı ve mümkün olduğunca ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanmalıdır.

5. DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTELERİ, KAZANIM SAYILARI VE SÜRELERİ

	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	DERS SAATİ
1.	MÛSİKÎ VE DİNÎ MÛSİKÎ	7	8
2.	MÛSİKÎMİZİN TARİHİ SEYRİ	7	6
3.	TÜRK MÛSİKÎSİ NAZARİYATI	10	9
4.	CAMİ MÛSİKÎSİ	7	8
5.	TEKKE MÛSİKÎSİ	7	5
	TOPLAM	38	36

6.DİNÎ MÜSİKÎ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE VE KONULARI

ÜNİTELER				
1. ÜNİTE	2. ÜNİTE	3. ÜNİTE	4. ÜNİTE	5. ÜNİTE
MÜSİKÎ VE DİNÎ MÜSİKÎ	MÜSİKÎMİZİN TARİHÎ SEYRİ	TÜRK MÜSİKÎSİ NAZARİYATİ	CAMİ MÜSİKÎSİ	TEKKE MÜSİKÎSİ
1. Müsikînin Tanımı 2. Müsikînin Önemi 3. Müsikînin Etki Alanları 4. İslam Dinindeki Müsikînin Yeri 5. Bir Müsikîşinas Tanıyalım: Ali Ufkî Bey 6. Rast Makamı 6.1.Rast İlahiler 6.2.Rast Makamının Kur'an'a Tatbiki (Bakara 1-5. Ayetler) 6.3. Rast İkinci Ezanı, Rast Kamet 7. Sazların Tanıtımı: Ney	1. Hz. Peygamber ve Hulefâ-i Râşidîn Döneminde Musikî 2. İslam Ülkelerinde İlk Müsikîşinaslardan Bazıları 2.1. el-Kindî 2.2. Fârabî 2.3. İbn-i Sînâ 2.4. Safiyyüddîn Abdülmü'min Urmevî 2.5. Abdülkâdir Merâğî 3. Bir Müsikîşinas Tanıyalım: Buhârîzâde Mustafa İtrî Efendi 4. Segâh-Hüzzam Makamı 4.1. Segâh İlahiler 4.2. Hüzzam İlahiler 4.3. Segâh Akşam Ezanı, Segâh Tekbir, Salat-ı Ümmiyye 4.4. Segâh-Hüzzam Makamlarında Aşr-ı Şerif (Bakara 1-5. Ayetler) 4.5. Segâh-Hüzzam Kamet 5. Sazların Tanıtımı: Ritim Sazlar	1. Temel Nota Bilgileri 1.1. Nota çeşitleri 1.2. Sus İşaretleri 2. Bona ve Solfej 3. Makam ve Dizin Kavramları 4. Usul (ika') Kavramı 5. Geleneksel Türk Müziğinde Meşk Geleneği 6. Bir Müsikîşinas Tanıyalım: Hammamîzâde İsmail Dede Efendi 7. Uşşak-Hüseyni Makamı 7.1. Uşşak İlahiler 7.2. Hüseyini İlahiler 7.3. Uşşak Öğle Ezanı, Kamet 7.4. Hüseyini Cenaze Salâtı 7.5. Uşşak-Hüseyni Makamlarında Aşr-ı Şerif: (Bakara suresi 1-5.Ayetler) 8. Sazların Tanıtımı : Ud-Kanun	1. Cami Müsikîsi Formları 1.1. Kuran 1.2. Ezan 1.3. Kâmet 1.4. Tesbihat 1.5. Sala 1.6. Mihrabiye 1.7. Tekbir 1.8. Temcid 1.9. Mevlid 1.10. Miraciye 1.11. Muhammediye 2. Bir Müsikîşinas Tanıyalım: Cinuçen Tanrıkorur 3. Hicaz Makamı 3.1. Hicaz ilahiler 3.2. Hicaz Yatsı Ezanı, Kamet 3.3. Hicaz Makamında Aşr-Şerif (Bakara 1-5. Ayetler) 4. Sazların Tanıtımı: Kemençe	1. Tekke Müsikîsi 1.1. Mevlevî Ayini 1.2. Alevî - Bektaşî Nefesleri 1.3. İlahi 1.4. Durak 1.5. Kasîde 1.6. Na't 1.7. Şuğul 1.8. Savt 1.9. Gülbak 1.10. Semah 1.11. Nefes 1.12. Diğer Tarikatlarda Müsikî (Kuudî, Kıyâmî, Devrânî) 2. Aylara Göre Musikî 3. Bir Müsikîşinas Tanıyalım: Kâni Karaca 4. Saba-Acemaşiran Makamları 4.1. Saba Makamında ilahiler 4.2. Acemaşiran Makamında İlahiler 4.3. Saba Makamında Sabah Ezanı 4.4. Saba- Acemaşiran Kamet 4.5. Saba - Acemaşiran Makamlarında Aşr-ı Şerif (Bakara 1-5. Ayetler) 5. Sazların Tanıtımı: Tambur

7. DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTE KONULARI, KAZANIMLAR VE AÇIKLAMALARI

DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ			
1. ÜNİTE	KONULAR	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
MÛSİKÎ VE DİNÎ MÛSİKÎ	1. Mûsikînin Tanımı 2. Mûsikînin Önemi 3. Mûsikînin Etki Alanları 4. İslam Dinindeki Mûsikînin Yeri 5. Bir Mûsikîşinas Tanıyalım: Ali Ufkî Bey 6. Rast Makamı 6.1. Rast İlahiler 6.2. Rast Makamının Kur'an'a Tatbiki (Bakara suresi 1-5. Ayetler) 6.3. Rast İkinci Ezanı, Rast Kamet 7. Sazların Tanıtımı: Ney	1. Mûsikînin tanımını bilir. 2. Mûsikînin önemini kavrar. 3. Mûsikînin İslam dinindeki yerini fark eder. 4. Ali Ufkî Beyi tanır. 5. Dinî Mûsikî formlarında rast makamını örneklerle icra eder. 6. Kur'an'ı rast makamı ile okur. 7. Ney sazının icrası hakkında bilgi ve istek sahibi olur.	Bu üitedeki kazanımlar gerçekleştirilirken video ve belgesellerden yararlanılmalıdır. 6. kazanım işlenirken öğrencilere örnekler dinletilmeli ve uygulama yaptırılmalıdır. 7. kazanım işlenirken bir enstrüman kullanımı noktasında öğrencilerde istek ve ilgi uyandırılmalıdır. Mümkünse ilgili enstrüman sınıfa getirilmelidir.

DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ

2. ÜNİTE	KONULARI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
MÛSİKÎMİZİN TARİHİ SEYRİ	- Hz. Peygamber ve Hulefâ-i Râşidîn Döneminde Mûsikî - İslam Ülkelerinde İlk Mûsikîsinaslardan Bazıları - el-Kindî - Fârabî - İbn-i Sinâ - Safiyyüddîn Abdülmü'min Urmevî - Abdülkâdir Merâğî - Bir Mûsikîşinas Tanıyalım: Buhârîzâde Mustafa İtrî Efendi - Segâh-Hüzzam Makamı - Segâh İlahiler - Hüzzam İlahiler - Segâh Akşam Ezanı, Segâh Tekbir, Salat-ı Ümmiyye - Segâh-Hüzzam Makamlarında Aşr-ı Şerif (Bakara 1-5. Ayetler) - Segâh-Hüzzam Kamet - Sazların Tanıtımı: Ritim Sazlar	- Hz. Peygamber ve Hulefâ-i Râşidîn Döneminde Mûsikî hakkında bilgi sahibi olur. - İslam ülkelerinde yetişen ilk Mûsikîşinasları tanır. - Buhârîzâde Mustafa İtrî Efendi'yi tanır. - Segâh ve hüzzam makamlarını icra eder. - Kur'an ve dinî mûsikî formlarında hüzzam ve segâh makamlarını örneklerle icra eder. - Ritim sazları ve icrası hakkında bilgi ve istek sahibi olur.	Bu ünitedeki kazanımlar gerçekleştirilirken video ve belgesellerden yararlanılmalıdır. 5. kazanım işlenirken Kudüm, Def, Mazhar, Bendir, Halile sazları hakkında bilgi verilecek ve bu enstrümanların kullanımı noktasında öğrencilerde istek ve ilgi uyandırılacaktır. Mümkünse ilgili enstrümanlar sınıfa getirilmelidir.

DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ

3. ÜNİTE	ÜNİTE KONULARI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
TÜRK MÛSİKÎSİ NAZARİYATİ	- Temel Nota Bilgiler - Nota Çeşitleri - Sus İşaretleri - Bona ve Solfej - Makam ve Dizin Kavramları - Usul (ika') Kavramı - Geleneksel Türk Müziğinde Meşk Geleneği - Bir Mûsikîşinas Tanıyalım: Hammamîzâde İsmail Dede Efendi - Uşşak-Hüseyini Makamı - Uşşak İlahiler - Hüseyini İlahiler - Uşşak Öğle Ezanı, Kamet - Hüseyini Cenaze Salatı - Uşşak-Hüseyini Makamlarında Aşr-ı Şerif:(Bakara 1-5. Ayetler) - Sazların Tanıtımı : Ud-Kanun	- Temel nota bilgilerini açıklar. - Nota okuma becerisi kazanır. - Temel mûsikî kavramlarını tanımlar. - Geleneksel Türk müziğinde meşk geleneğini açıklar. - Hammamîzâde İsmail Dede Efendi'yi tanıır. - Uşşak ve hüseyini makamını icra eder. - Uşşak makamında ilâhi icrasından örnekler sunar. - Hüseyini makamında ilâhi icrasından örnekler sunar. - Kur'an tilaveti ve dini mûsikîsi formlarında uşşak ve hüseyini makamlarını örneklerle icra eder. - Ud ve kanun icrası hakkında bilgi ve istek sahibi olur.	Bu ünitadaki kazanımlar gerçekleştirilirken video ve belgesellerden yararlanılmalıdır 2. kazanım işlenirken karar sesi, güçlü, yeden, seyir gibi makamlarla ilgili temel kavramlar ve nim sofyan, semai, düyek gibi usul ve ika' kavramlarına yer verilecektir. 10. kazanım gerçekleştirilirken bir enstrüman kullanımı noktasında öğrencilerde istek ve ilgi uyandırılmalıdır. Mümkünse ilgili enstrümanlar sınıfa getirilmelidir.

DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ

4. ÜNİTE	KONULAR	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
CAMİ MÛSİKİSİ	1. Cami Mûsikîsi Formları 1.1. Kuran 1.2. Ezan 1.3. Kamet 1.4. Tesbîhat 1.5. Sala 1.6. Mihrabiye 1.7. Tekbir 1.8. Temcid 1.9. Mevlid 1.10. Miraciye 1.11. Muhammediye 2. Bir Mûsikîşinas Tanıyalım: Cinuçen Tanrıkorur 3. Hicaz Makamı 3.1. Hicaz ilahiler 3.2. Hicaz Yatsı Ezanı, Kamet 3.3. Hicaz Makamında Aşr- Şerif (Bakara 1-5. Ayetler) 4. Sazların Tanıtımı: Kemençe	1. Kur'an ve mûsikî ilişkisini kavrar. 2. Ezanın dinî mûsikîdeki yeri ve önemini fark eder. 3. Cami mûsikîsi formları ve icrasını örneklerle açıklar. 4. Mevlid, miraciye, muhammediye gibi önemli formları dinler ve içerikleri hakkında bilgi sahibi olur. 5. Cinuçen Tanrıkorur'u tanır. 6. Kur'an tılaveti ve dinî mûsikî formlarında hicaz makamını örneklerle icra eder. 7. Kemençe sazı ve icrası hakkında bilgili ve istekli olur.	Bu üitedeki kazanımlar gerçekleştirilirken videolardan ve ses kayıtlarından yararlanılmalıdır. 7. kazanım gerçekleştirilirken bir enstrüman kullanımı noktasında Öğrencilerde istek ve ilgi uyandırılmalıdır. Mümkünse ilgili enstrümanlar sınıfa getirilmelidir.

DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ

5. ÜNİTE	KONULAR	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
TEKKE MÛSİKÎSİ	1. Tekke Mûsikîsi 1.1. Mevlevî Ayini 1.2. Alevî - Bektaşî Nefesleri 1.3. İlâhî 1.4. Durak 1.5. Kasîde 1.6. Na't 1.7. Şuğul 1.8. Savt 1.9. Gülbank 1.10. Semah 1.11. Nefes 1.12. Diğer Tarikatlarda Mûsikî (Kuudî, Kıyâmî, Devrânî) 2. Aylara Göre Musikî 3. Bir Mûsikîşinas Tanıyalım: Kânî Karaca 4. Saba-Acemaşiran Makamları 4.1. Saba Makamında ilahiler 4.2. Acemaşiran Makamında ilahiler 4.3. Saba Makamında Sabah Ezanı 4.4. Saba- Acemaşiran Kamet 4.5. Saba - Acemaşiran Makamlarında Aşr-ı Şerif (Bakara 1-5. Ayetler) 5. Sazların Tanıtımı: Tambur	1. Tekke mûsikîsini ve formlarını açıklar. 2. Hicri aylara göre okunan ilahileri tanır. 3. Kânî Karaca'yı tanır. 4. Saba makamı ile ezan, kamet ve Kur'an okur. 5. Kur'an tilaveti ve dinî mûsikî formlarında saba makamını örneklerle icra eder. 6. Kur'an tilaveti ve dinî mûsikî formlarında acemaşiran makamını örneklerle icra eder. 7. Tambur sazı ve icrası hakkında bilgili ve istekli olur.	Bu ünitedeki kazanımlar gerçekleştirilirken videolardan ve ses kayıtlarından yararlanılmalıdır. 7. kazanım gerçekleştirilirken bir enstrüman kullanımı noktasında Öğrencilerde istek ve ilgi uyandırılmalıdır. Mümkünse ilgili enstrümanlar sınıfa getirilmelidir.

DİNÎ MÛSİKÎ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	2
2. Genel Amaçlar	2
3. Programın Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar	3
4. Ölçme ve Değerlendirme	3
5. Dinî Mûsikî Dersi Öğretim Programının Üniteleri, Kazanım Sayıları ve Süreleri	4
6. Dinî Mûsikî Dersi Öğretim Programı Ünite ve Konuları	5
7. Dinî Mûsikî Dersi Öğretim Programının Ünite Konuları, Kazanımlar ve Açıklamaları	6

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Dinî Mûsikî Dersi Öğretim Programı, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 07.05.2014 tarih ve 37 sayılı kurul kararı ile Anadolu İmam Hatip Liselerinde 2014-2015 Eğitim ve Öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur.

Bu belge, onaylanan nüshanın kopyasıdır. Onaylanan nüshaya aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

https://dogm.meb.gov.tr/pdf/prg/Dini_musiki.pdf